

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Decisiones Casvum Conscientiæ Ex Doctrina Consiliorvm Martini Ab Azpilcveta Doctoris Nauarri collectæ, & iuxta librorum iuris Canonici dispositionem in suos Titulos distributæ

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

Titvlvs XVIII. De officio iudicis ordinarij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13903

2. *Iurisdictio in Matrimonialibus praescribi, & inferiori Episcopo conuenire potest.*
3. *Episcopus examen sibi commissum a Papa, cum clausula, In quo conscientiam tuam oneramus, alteri committere potest.*
4. *Episcopus impeditur adire Concilium, potest se per procuratorem excusare.*
5. *Pontifex causam alicui delegando, illam ad se auocasse non censetur.*
6. *Delegatio Episcopo facta non transit in eius vicarium, licet possit specialiter subdelegari.*
7. *Episcopus Vicario commissa expedire nequit.*
8. *Delegata iurisdictio de persona ad personam prorogari non potest, etiam iudice in id consentiente.*
9. *Subdelegatus potestatem sibi commissam alteri demandare nequit.*
10. *Delegatus in causa sibi delegata est maior quam legatus.*

DECISIO I.

Ex cons. 1. alias 3.

- C**onservatores, & Inquisitores haereticæ prauitatis, quamuis iudices delegati sint, ex c. 1. & c. vlt. de offic. deleg. in 6. & ex Franc. in cap. Ne aliqui, de haeretic. in 6. conservatores tamen etiam de causis ecclesiasticis in prima instantia cognoscere possunt, in qua non possunt cognoscere nisi iudices ordinarij, vnde quoad hoc iudices ordinarij reputandi sunt, & proinde in conservatoribus etiam tanquam iudicibus ordinarijs, Concilium Tridentinum sess. 24. c. 20. de ref. in princ. locum habere cõsetur, ne gratia principis conservatoria eis pereat.

DECISIO II.

- I**urisdictio & facultas cognoscendi de causis Matrimonialibus, & criminalibus, Abbatibus, & alis Prælatibus inferioribus Episcopo concessa, qui per praescriptionem, consuetudinem, & priuilegium, facultatem cognoscendi de huiusmodi causis Matrimonialibus sibi acquisierunt, per Concilium Tridentinum sess. 24. c. 20. de ref. §. Ad hæc non tollitur, cum constet legem generalem non derogare consuetudini, praescriptioni, & statutis particularibus, nisi de mente legislatoris potentis derogare illis constet, Nulla autem mentio derogationis in Concilio apparet, cum tamen iure communi certum sit, vt patet ex c. 1. de const. in 6. & c. 1. de constang. ex Pan. in c. Auditis, de rescript. & ex Cou. in epi. 2. p. c. 8. §. 12. quosdam prælatos Episcopo inferiores acquisiuisse sibi per consuetudinem praescriptionem, & sententiam, facultatem de causis Matrimonialibus, & criminalibus cognoscendi.

DECISIO III.

Ex cons. 2. alias 6.

- E**piscopus examen sibi a Papa commissum cum Clausula. In quo conscientiam tuam oneramus. Sed non exprimitur nomen proprium, alteri committere potest; Cum hæc verba, potius in vim monitionis, quam in vim formæ delegationis posita sint. Feli. in c. fin. §. is autem, de offic. deleg. & Rota in decis. 368. in nouis.

DECISIO IV.

Ex cons. 3. alias 8. de Maor. & obediens.

- E**piscopus legitime impeditus vocatus ad Concilium Prouinciale, aut aliud, per Procuratorem se excusare potest, qui etiã Procurator Episcopi habens speciale mandatum, consentiente Concilio ei interesse potest; cura ecclesia Sutrina de causa posses. & propr. Illum tamen admittere Concilium non tenetur, saltem si non sit vnus ex Episcopis suffraganeis interessentibus Concilio cum alijs Episcopis. Arg. c. si quis iusto. §. porro, de elect. in 6. Procurator autem talis, si Episcopus non sit, Abbatibus per sese praesentibus postponi debet: licet enim vices gerens alterius tanquam representans honorandus sit, c. Sane. 2. de offic. deleg. & c. si. dist. 93. non tamen tantum ac ille, cuius vices gerit, vt ait Decius in d. cap. sane. Vnde Dux, Abbasque praesens inferioris dignitatis, legato procuratori Ducem vel Abbatem absentem excellentioris gradus representati,

preponendus est, sicut olim Rex Christianissimus Ducem Sabaudiae praesentem, legato Venetiarum, Ducem Venetum absentem representantem, praeposuisse legitur.

DECISIO V.

Ex cons. 1. in Nouis deest in antiquis.

- P**apa causam alicui denegando, illam ad se auocasse non censetur: vnde si re integra expirat dicta commissio, primus Iudex, siue ordinarius, siue delegatus, sine noua delegatione procedere potest; c. vt debitus honor, de appell. Immo etiam causa delegationem Papa impetrans, re integra ei renunciare, & coram primo iudice causam agere potest, c. quod ob gratiam, de reg. iur. in 6.

DECISIO VI.

Ex consil. 4. in Nouis, est secunda pars cons. 32. de sent. excom. in antiq. sed melius hic collocatur.

- D**elegatio Episcopo etiam perpetuo facta, vt sunt conservatoria, quamuis in eius vicarium generalem non transeat, vt sentit Decius in cap. quoniam Abb. de offic. iudi. deleg. eidem tamẽ subdelegari specialiter potest, cuius subdelegationis virtute, vicarius huiusmodi, Rectorem, aut alium ciuitatis officialem excommunicare potest.

DECISIO VII.

Ex consilio 5. in Nouis, deest in antiquis.

- D**elegatio facta officiali, seu vicario Episcopi, de beneficio conferendo, in ipsum Episcopum, vicario ab officio remoto, non transit, sicut nec e contra, Episcopo commissa vicarius eius expedire valet.

DECISIO VIII.

Ex cons. 8. in Nouis, deest in antiq.

- C**um iurisdictio delegata de persona ad personam prorogari nequeat, c. 1. de offic. deleg. penitens postquam vnum confessarium elegerit, cui acceptanti sacre Penitentiarie literas praesentauit, eo dimisso, alterum eligere non potest, etiam si primò electus consentiat. Siquidem iurisdictio delegata delegantis iurisdictio est, ideoque ad ipsum delegantem, cuius illa est, & non ad partes, vel ad iudicem electum, eam extendere pertinet.

DECISIO IX.

Ex consil. 9. in Nouis, deest in antiquis.

- D**elegatus Principis, etiam iurisditionem subdelegare possit, subdelegatus tamen illam alteri demandare nequit, vbi autem quis duplicem potestatem, scilicet, tam delegatam quam ordinariam habet, si ex vtraque procedat, sustinetur, & valet actus ex illa secundum quam melius id facere potuit.

DECISIO X.

Ex cons. 10. in Nouis, deest in antiquis.

- C**um Episcopus vt delegatus in causa sibi delegata maior sit, quam legatus, etiam maiorem cum Capitulo, quã legatus coniunctionem non habeat, tamen sicut legatus, ita etiam Episcopus tanquam Apostolicæ Sedis delegatus sine consensu Capituli beneficia vnire potest ex Concilio Tridentino sess. 21. c. 5. de refor.

TITVLVS XVIII.

De officio iudicis ordinarij.

S V M M A R I V M.

1. *Vicarius Episcopi, non Sacerdos, Matrimonij interesse non potest, sed sacerdoti ea delegare debet.*
2. *Episcopus ex officio contra concubinarjos inquirere potest.*
3. *Episcopus ad Vicarios Generales constituendos cogi potest, & quare.*
4. *Confratria, an Collegium laicum, aut ecclesiasticum dici possit.*
5. *Episcopus Capellanum perpetuam, temporalem facere potest & beneficia sui episcopatus, vnire, diuidere & extinguere.*

- 7 Concilium Provinciale, quare Archiepiscopum excommunicare possit.
- 8 Episcopus dispensandi facultate a Concilio sibi concessa cum sibi subditis tantum uti potest.
- 9 Episcopi contra Capitula procedere possunt, etiam extra visitationem servato moderamine, scilicet, adiungendo sibi duos Canonicos.
- 10 Episcopus legitime impeditus ad Concilium vocatus, quomodo se excuset.
- 11 Rectores nullius, ad Synodum compelli non possunt.
- 12 Prælati Regularis cum suo conventu dilationem ad profectendum dare potest.
- 13 Dispensat episcopus cum homicida voluntario quoad beneficium simplex, licet non quoad curatum, nisi iam obtentum.
- 14 Episcopus ex officio cogere potest beneficiarium ad exhibendum titulum.
- 15 Episcopus cogere potest decennalem, vel execrabilem ad iurandum se canonicè beneficia, & dispensationem obtulisse.
- 16 Vicarius episcopi facultatem absolvendi a reservatis alijs subdelegare potest.
- 17 Vicario parochiali vacanti quænam portio debeatur.
- 18 Edicta episcoporum quæ ad denunciandum obligant, de quibus intelligi debeant.

DECISIO I.

Ex cons. 1. alijs 10 de clandest. desponsat.

- 1 Vicarius Episcopi, si Sacerdos non sit, Matrimonij interesse non potest, sed Sacerdotem delegare debet.

DECISIO II.

Ex cons. 2. alijs 7.

- 2 Episcopus ex officio suo contra concubinos, & alios peccatores ad publicam vitiositatem, & animarum salutem, c. 1. de offic. ordin. non solum via denunciationis Evangelicæ, vel Canonice, cap. Nouis, de iud. sed etiam sine denunciatione per viam inquisitionis fama præcedente procedere potest, cap. Super his, cap. qualiter, & quando, 2. de accusat.

DECISIO III.

Ex cons. 3. alijs 4.

- 3 Episcopus in quocunque loco suæ diocesis, non exempto pro tribunali sedere, & causas spirituales, criminales, & civiles, inter sibi subditos audire, & definire potest, cap. cum episcopus, de off. ordin. in 6. dummodo locus honestus sit, & litigatores sine magno incommodo eo loci venire possint. Et Archiepiscopus in quolibet loco suæ Diocesis Archiepiscopalis, cap. ut litigantes, tit. & lib. eod. delegatus etiam in qualibet parte suæ legationis, excedere non potest, quæ ad illam spectant, etiam negotia vnijs provinciarum in abs. suæ legationis, si ad multas missus sit, cap. Nouis, de off. delegat.

DECISIO IV.

Ex cons. 1. in vtrisque.

- 4 Cum consuetudo generalis ab omnibus seruanda sit, contra morem, dist. 100. & Episcopi ius clero suarum diocesum, immo & populo quoad negotia Ecclesiastica reddere teneantur, quod per semetipsos solos, quamvis plurimum valeant, satis bene facere non possunt: c. h. de off. Archiep. Episcopi omnes ad tribunale statarum, & vicarios generales statarios constitutos, per suos Archiepiscopos cogi possunt, & si ipsi illud facere noluerint, Archiepiscopi ipsos constituere possunt, ex ca. cum simus, q. 3. & c. in noua actione 16. q. 7. & ex Panor. recep. in 6. quoniam in plerisque, de off. ord. cum ius naturale, & ratio naturalis ex eo fluens dicatur, cum qui ad aliquid te-

netur, teneat etiam ad ea, sine quibus id satis bene fieri nequit.

DECISIO V.

Ex cons. 5. alijs 3. de foro compet.

- 5 Confratria sub Nomine Corporis Christi erecta, et quorum Confratres habitum distinctum gerunt, se paratimque a laicis cum Cruce in publicis processionibus incedunt, Corpus, Collegium, seu Societas appellari potest, imo simpliciter Corpus laicum, & secundum quid, Ecclesiasticum est; & iudici seculari quoad bona temporalia quæ ipsi in sua congregatione habent; Episcopo autem quoad actus Ecclesiasticos, subijcitur, a quo, quoad actus religiosos, quos faciunt in locis, & modum, & ordinem incedendi in Processionibus, & comitandi Sacramentum Eucharistiæ, cum defertur ad infirmos, & in deferendo habitum; & alijs similibus, ad religiosos, & ad ecclesiasticum ordinem pertinentibus iudicari, & visitari possunt.

DECISIO VI.

Ex cons. 6. alijs 9.

- 6 Episcopus iusta de causa cum consensu patroni facere potest, ut aliquod beneficium simplex, siue Capellania perpetua in qua ad præsentationem eius instituitur Capellanus, & Rector perpetuus, fiat temporaria, & ad notum amonibilis; cum Episcopus beneficia inferiora episcopatus sui, venire, diuidere, de nouo creare, & extinguere possit. Sicut vniere de excess. præl. c. 1. de reb. eccl. non alien. in 6. & Clemen. 2. eo, tit. & c. 2. c. cum accepissent, de constit.

DECISIO VII.

Ex cons. 7. alijs 7. alijs 6. de Maior. & obed.

- 7 Concilium Provinciale singulos Episcopos, qui constituunt Concilium corrigere, & si opus fuerit, excommunicare potest, & pariter ipsam Archiepiscopum, cum & ipse etiam sit vnus de singulis constituentibus Concilium; quamuis enim Archiepiscopus sit caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & quod hoc quoad habere debeat primam sedem, ut habet Decanus, vel Canonicus senior in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis: non tamen quoad hoc, ut sit superior eius, vel maior eo iam congregatio, neque quod habeat eandem iurisdictionem, quam habet illud: sed solum est coniuex, & collega aliorum Episcoporum, & ab eo ad Concilium ipsum Provinciale appellari potest, ita Card. & alij, in Cle. 1. de sent. excom. Vnde sicut Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, singulos de Capitulo, etiam Decanum vel Præpositum ipsius Capituli, corrigere potest: ita etiam & Concilium Provinciale singulos Episcopos Concilij, & ipsum etiam Archiepiscopum corrigere valet.

DECISIO VIII.

Ex cons. 8. alijs 3. de pœnit. & remis.

- 8 Episcopus dispensandi facultate a Concilio Tridentino scilicet, 24. c. 6. de ref. sibi concessa, cum sibi subditis tantum, & non cum exemptis suæ diocesis, aut extraneis aliarum, uti potest: cum verba dispositionis Concilij eis non conueniant, vnde nec ipsa dispositio, ca. Indemnitatibus, §. pen. de elect. in 6.

DECISIO IX.

Ex cons. 9. alijs 3.

- 9 Quamuis in antiquo sine consilio Capituli Episcopus neque conferre, neque confirmare, neque statueret, neque corrigere possit. Quanto, cap. ea nescitur, de his, quæ fiunt a prælat. sine consen. c. post Concilium tamen Tridentinum scilicet, 25. c. 5. de ref. in omnibus Cathedralibus, vel Collegiatis ecclesijs exemptis, & non exemptis in quibus ante Concilium ius non quæsierunt: Episcopi ad ius electis sibi duobus Canonicis ex Capitulo in principio anni electis, ut præscribit Concil. Trid. scilicet, 6. c. 4. de ref. extra visitationem ex officio, vel ad instantiam dantis contra aliquæ Capitularem procedere.

C DE.

DECISIO X.

Ex cons. 10. alias 7. de Maior. & obediens.

10 Episcopus legitime impeditus ad Concilium Provinciale vocatus, per procuratorem se excusare potest; qui etiam Procurator mandatum speciale habens ad decidendum, ab eodem Concilio, si ei placuerit, admitti potest; cap. Cum ecclesia Sutrina, de cau. posses. & propr. non tamen tenetur illum admittere, si non sit vnus ex episcopis suffraganeis inter resistentibus Capitulum, arg. c. si quis iusto, §. porro, de elect. in 6.

DECISIO XI.

Ex cons. 11. alias 12. de Maior. & obed.

11 Rectores parochialium, quae in nullis diocesi sunt, quamuis ab Episcopo, cuius Cathedralis Ecclesia proximior est, visitari possunt, vt affirmat Concil. Tridentin. sess. 24. cap. 9. de ref. ad synodum tamen diocesanaum illius Episcopi accedere non tenentur, cum lex superioris, quatenus id commode fieri potest, sine prauidicio tertij intelligenda sit, cap. super eo, de offic. deleg. praesertim cum aliud sit ius visitandi, & aliud ius vocandi ad Synodum adeo vt ex concessione illius, non inferatur concessio huius, a separatis enim non sit illatio. l. Papinianus, ff. de minor. & cap. ad audientiam, de decim. Vnde & Archiepiscopus licet Ecclesias sui suffraganei post visitationem suae propriae diocesis, visitare possit, cap. 1. §. 1. de censibus in 6. eorum tamen Rectores a Synodum suam particularem vocare non potest. Neque enim verba Concilij aptantur vocatori ad Synodum, & dispositio non includit eos, quibus verba sua non aptantur, cap. Indemnitatibus de elect. in 6.

DECISIO XII.

Ex cons. 12. deest in Nouis.

12 Praelatus Regularis, cum suo conuentu, vel Capitulo, dilationem ad profitendum nouitio post annum nouitatus probato a se pro idoneo, aliqua iusta de causa, non obstante Concilij Tridentini sess. 25. cap. 16. de regul. in hac re decreto concedere potest; eo quod olim illud licitum fuit, & in vtu & consuetudine, nec a iure antiquo recessum est per verba Concilij, quod solum statuit, vt superiores statim finito anno nouitatus, eos quos habiles in uenerint, admittant, aut eijciant; non autem vt eos ad profitendum cogant; & cogere ad profitendum aliud est, quam ad professionem admittere, vel reijcere, & a diuersis non fit illatio. l. Papinianus ff. de minor. cap. ad audientiam, de decim. praesertim cum annus nouitatus, admissio, & receptio sint in fauorem recipientium, & recepti statuta, & ideo non sunt contra vtriusque consensum retorquenda, quod etiam in aliquibus religionibus obseruatur.

DECISIO XIII.

Ex cons. 13. alias 45. de Homicid.

13 Episcopus cum homicida voluntario non solum quoad beneficium simplex, sed etiam quoad curatum ante irregularitatem obtentum dispensare potest, cap. 2. de cler. pug. in duello, & allegit Nau. in Man. cap. 17. nu. 239. quia cum iura in d. cap. 1. de cleric. pug. in duello generaliter dant Episcopo facultatem dispensandi cum homicida quoad beneficium, non sunt restringenda ad beneficium simplex tantum, eo quod dispensandi facultas est fauorabilis & amplianda, cap. fina. de Simonia, licet dispensatio sit odiosa; Ad beneficium autem curatum de nouo habendum, vel ad ordines sacros, cum eo episcopus dispensare nequit, c. 1. & 2. de cleric. pug. in duello.

DECISIO XIV.

Ex cons. 14. alias 4.

14 Episcopus noue creatus beneficiarium suum subditum, ad ostendendum titulum sui beneficii, quod pacifice vel 40. vel 30. vel 20. vel etiam decem annos possedit, cogere nequit; immo ex sola pacifica possessione beneficii, saltem cum fama tituli, tanto tempore, beneficiarius in beneficio ius habere censetur, & titulus verus praesumitur; Arg. reg. 33. Cancellario siue de trien. possess. & ex sententia Inno. & Host. in c. illud, de praesump. & in c. licet Hen. de Simon. & Fel. ibi. quia cum Episcopi visitando inquirere soleant de titulo beneficiariorum, c. ordinarij, de offic. ordin. in 6. non est praesumendum, quod ipsi met subditum quoad curata permittent tali cursu temporis retineri Ecclesiam absque canonico titulo; Et qui a diuersis tueri videntur sententiam, videlicet Glof. vlt. in c. 1. de reg. iur. in 6. & in c. contingit, de doct. & contum. intelligi debent de beneficiario, qui nec titulum verum, nec longi temporis possessione praesumptum ostendere valet.

DECISIO XV.

15 Episcopus possessorem decennale beneficiorum incompatibilium, seu execrabilem illi est, illum qui beneficia incompatibilia tenet contra Extrauaganem, Execrabilis. Ioan. XXII. vel ad exhibendum dispensationem, qua ea iuste retineat, vel ad iurandum, quod credit bona fide se obijurasse canonice praedicta beneficia, cogere potest; c. ordinarij, de offic. ordin. in 6. & Conc. Trid. sess. 7. c. 5. de ref. atq; Pan. & Host. in c. licet Hen. de Simon. quamuis si Episcopus defectum tituli, aut quod illa canonice non possideat, probare voluerit, hoc potius, quam illud praedictare debet.

DECISIO XVI.

Ex cons. 15. alias 22. de pœnit. & remiss.

16 Vicarius Generalis Episcopi facultatem absoluedi a casibus reseruatis, quam dat ei Episcopus, siue Vicarius Sacerdos sit, siue non sit alijs sub delegare potest, cum Vicarij iurisdictione ordinaria sit, c. Romana, de sen. exc. in 6. & gl. ibi. & data ad vniuersitatem causarum, & ideo dictas reseruaciones auferre vel remittere, vel alijs potestate ad absoluedum sub delegare valet.

DECISIO XVII.

Ex consilia 5. in Nouis deest in antiquis.

17 Veritas parochiali simpliciter dato, non omnes fructus sed congrua portio debetur, sed nec Episcopus etiam a principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi omnes ad congruam portionem & sustentationem essent necessarii. Concil. Trid. sess. 24. c. 18. de reform.

DECISIO XVIII.

Ex cons. 15. in Nouis deest in antiquis.

18 Dicta Episcopo non maxime contra totam civitatem discretionem magna catere non debet, Arg. cap. Non solum, de regul. iur. in 6. alioquin ab eis licite appellari potest; Illa autem edicta, quae ad denunciandum aliquid proponuntur, eos non obligant qui rem illam probare non possunt, Arg. cap. qualiter, & quando 1. de accusat. Sicut neque ea quae ad aliquid reuelandum sunt, obligant, vbi non praecessit fama, nec ante praecedentem correptionem fraternam, quam si omitti vellet, aut iuberet Praelatus visitans, peccare; sicut etiam & is qui ei obediens, vt asserit S. Thom. 2. 2. q. 33. ar. 3. ad 5. secus autem, quando solum sunt ad testificandum; tunc enim obligant, liganturque qui scilicet, etiam si forem partem furti habuerint, nec probare possint, dummodo iusto metu, vel privilegio vel alia iusta de causa a testificando non excusentur, cap. 2. de testib. cog.

TITVLVS XIX.

De officio iudicis.

SYMMARIVM.

1 Index, qualiter ex officio contra notatos procedere valet.

DECISIO I.

Ex cons. vnico in vtrisque.

1 Index licet ex officio inquirere possit generaliter de criminibus sui territorij, nulla expressa persona; cap. 1. de offic.